

דברי הספד על קדושי סכודניצה

פעמים בשבת ביום שני וביום חמישי ארחת צהרים בעין יפה. לא כולם היו גבירים, אולם כמוכן שהיו גם כאלה בס. אבל לא היה כל הבדל מעמד בין הגביר באקנרוט ז"ל, למשל, ובין הסבל ר' נחמן פסח ז"ל, בין הסוחר ובין היוסן הגדול ביותר הנשיא ר' דוד סרייבר ז"ל. כל בית היה בית גמילת חסדים בפני עצמו. לא היה צריך שטר המלצה או ערבות, נכנס וקיבל כל אחד ולא דוקא מי שהיו בטוחים בו שישלם. אלא דוקא מהירודים והחלשים. אלה זכו עוד יותר מטר לקבל אף שלא היה כל בטחון שיוכלו להחזיר אי פעם את ההלוואה.

העליתי לדוגמא מידות יקרות אלה ביום זכרון זה, כי מהקדושים האלה יכולים אנו ללמוד. גם כאן, בארץ, יש לעודד ולקרב אחד עם השני, לעזור להכניס גם כאן את המידות הנעלות האלה: הנכנסת אורחים וגמילת חסדים ויהיה זה הזכרון הטוב ביותר לנפשות היקרות והקדושות שנפלו בידי הטמאים.

ביום זכרון זה אנו צריכים לנסות בלב ילדינו את זכרון השמדת עמלק! מחת המחה את זכר עמלק! אין שלומים ואין שום הגמול לקדושים האלה. אנו מצווים להנך את הדור הצעיר על זכירת מעשי העמלק! וגמצא מעט נחומים בשארית הפליטה אשר נשארו ושחלק מהם נמצא כאן.

נקים אנתנו מצבת נצח לקרובים שלנו בעיר הקדושים שהוא יער בן ששה מיליון עצים כמצבה היה לגולת ארר פת שנחרבה. נוציא מספר שבו נשאיר זכר לדורות לכל אלה הנשמות שלא זכו להגיע עד הלום. יתכן שגם נתחיל לכתוב ספר תורה על שמם של הקדושים.

אין הזמן מרשה למנות את כל אותן מאות המשפחות מסכודניצה והסביבה. כולם היו סוחרים וקדושים ויהיה זכרם ברוך!

במעמד זה נזכיר גם אלה מתושבי ס. שנפלו כאן במר לדת בבנין הארץ: מיכאל בן יוסף גינבורג ותאיש הטוב והישר מנחם בן הרב אליעזר.

יהי זכרם ברוך!

ברטם של קדושה וביראת כבוד אני עומד כאן להזכיר, להספיד, חורבן קהלת סכודניצה והסביבה. להספיד קהלה? איך להספיד קהלה, בזמן שיש להספיד המון ערים, המון קהלות? יותר משליש של עם ישראל הוצא להורג לעיני השמש, אנשים, נשים, וטף — ששה מיליון נפשות. חסר לנו משורר כביאליק לתאר את גודל האסון שקרה את עמנו. נחזיק לנו מקונן כירמיהו לקונן: מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואזכבה יום ולילה את חללי בת צמי. אני רוצה להזכיר רק מעט מועיר מסגולותיה היקרות של קהלה קדושה זו. שאת זכרונה אנו מעלים כאן, סכודני' צה לא התפרסמה במסודות מיוחדים. ס. התפרסמה בשתי מידות יקרות שחז"ל הרבו לדבר עליהן: בהכנסת אורחים וגמילת חסדים. אני עברתי הרבה ארצות וערים בארצות הגולה, אבל אף במקום אחד לא מצאתי שיתדורו אלה שתי המידות בדרגה כל כך טבעית, כמו בס. לא היה שם מוסד צבורי בשם גמילת חסדים ולא היה בס. מוסד להכנסת אורחים, משום שכל בית היה בית הכנסת אורחים בפני עצמו, ובני הבית קיימו את המצוה בנוסח ובמטונם. זוכר אני יהודי מס. שלא ישב לסעודת שבת בלי אורחים. אוכיר משפחה בסביבת ס. שבזמן המלחמה העולמית, זמנים שקשה היה להשיג כבר לחם ובית משפחה שלמה עזרמאן ז"ל היה פתוח ביום ובלילה לכל עובר אורח בלי הבדל, כולם קיבלו אש"ל בלי שום הגמול, אפילו לא דרשו מאנשים שיברכו ברכת המזון, ואל תחשבו, שמדובר כאן על יחידים. יום יום ולילה לילה עברו אנשים לעשרות, שכן הבית היקר עמד על אם הדרך לדרונוביץ. זוכר אני את ס' בזמן המלחמה העולמית והראשונה שעברו דרכה אלפי משפחות פליטים, שכן ס. על פרשת דרכים של הרי הקרפטים — כל הפליטים קיבלו אש"ל בלי שום גמול.

המידה הזאת של הכנסת אורחים ויהת טובעה באופן טבעי אצל רבים מיהודי ס. עד כדי כך שהעיר ס. התפר סטה בין כל עניי הסביבה מבוויסלב דרוווביץ וכו' — חוץ מזה שכל אחד מהם קיבל נדבה הגונה קיבל כל אחד